

Beszámoló

A Communitas Alapítvány Alkotói Ösztöndíját *a lovakat azóta sem etették* munkacímrel ellátott kötettervvel pályáztam meg. Az elmúlt egy év alatt a már kidolgozott kompozíciót igyekeztem új szövegekkel bővíteni, illetve olyan módon újrastrukturálni, hogy a korábban elkészült és az új versek is tudatosan illeszkedhessenek egy egységes megszólalásmódhoz. Az ösztöndíj egyéves időtartama alatt igyekeztem nem elzárkózni azoktól az impulzusoktól sem, amelyek a szakmai fejlődésemet nemcsak olyan módon támogatták, hogy az általam preferált témákban való elmélyülést lehetővé tették, hanem amelyek képesek voltak kimozdítani, újrakeretezni a prekoncepcióimat, ilyen módon szorgalmaztak arra, hogy más típusú nyelvi gondolkodás irányába is törekedjem.

a lovakat azóta sem etették munkacím alatt formálódó kötetterv négy ciklust kívánt felölelni. A célkitűzés arra vonatkozott, hogy a kötetben helyet kapjon egyetlen narratív ív, melynek ciklusai egy közös motívumrendszerből, a pogány misztika és a folklór szimbolikájából táplálkoznak. Négy egymásra épülő egységre osztottam: *a lovakat azóta se etették*, *Rémusz-énekek*, *amit az ösztönökről tudok*, valamint *amíg tanulom a vízalatti nyelvet*. A versekben a test élményei és a természettel, nememberivel való együttmozgás lehetőségei feszülnek egymásnak, miközben a lírai szubjektum útja egyre intímabbé válik: a kezdeti, balladákat idéző, látomásos megszólalásmódtól lassan a személyes tapasztalatok közelségébe sodródik.

A narratíva kezdetben a teremtett világ alkotóelemeire fókuszál, mintegy megalapozva a versek környezetének hitrendszerét. *a lovakat azóta se etették* című ciklus a leghangsúlyosabba a pogány misztika és a népi hiedelmek szimbólumaiból táplálkozó szövegkorpuszt alkot, ahol a nő és a természet közötti párhuzam kettőssége, ellentmondásos dinamikája kerül a középpontba. A jelzett vázlatot olyan irányba láttam érdemesnek bővíteni, miszerint a szóban forgó ciklus ne csak kizárólag mint atmoszférateremtő – mintegy távolító gesztusokban bővelkedő keretrendszer – működhessen, hanem nagyobb fókuszot kapjanak benne a világteremtés mozzanataira összpontosító gesztusok. A narrációs jelleg megalapozására tett kísérletet nem láttam elégségesnek, ennek következtében pedig ezt a ciklust olyan formában írtam újra, hogy nagyobb szerepet kaphasson a karakteralkotás, illetve olyan történések, szimbólumhálózat kidolgozása,

amelyek viszonyrendszerére a későbbi ciklusokban is visszautalhatok. Az újradolgozott kötetterv ilyen formában olyan mikrokozmosz kidolgozására törekszik, ami bár elsősorban nem epikus, de a kötet verseinek összeolvasása által egy egységes fiktív tér történéseit közvetíti.

A második ciklust, a külön, epizódszerű egységként is olvasható *Rémusz-énekek* szövegegyüttes tervét megtartottam, viszont egyes jelentéseit rekonstruáltam. Az újonnan kidolgozott ciklus továbbra is mitikus térélmény és a női (test)tapasztalatok összefüggéseit választja központi elemének, de kibővítettem egy olyan önreflexív réteggel, amely az versek alanyiségát, az alkotáshoz, íráshoz való viszonyt olyan módon építi bele a fiktívvilág-teremtő megszólalásmódba, hogy kikezdi a tárgyi és az alanyi költészet dialektikus jellegét.

Ennek következtében, hogy az átmenetképző *Rémusz-énekek* ciklus társult a fentiekben jellemzett többletjelentéssel, a kötetterv harmadik és negyedik ciklusa teljes újragondolásra szorult. A kötettervben megjelölt *amit az ösztönökről tudok* és *amíg tanulom a vízalatti nyelvet* ciklusok az eredeti elképzelés mentén azt a célt szolgálták volna, hogy egyfajta fokozatos közelítést tegyenek lehetővé a versek szubjektuma felé. Mivel utólag beláttam, hogy ezt a folyamatot az új önreflexív jelleg által már a *Rémusz-énekek* esetében működtetni kezdtem, nem láttam szükségét annak, hogy ezt két egymástól elkülönített ciklusban, új szempontok szerint rendezzem. Ilyenmódon összevontam őket és helyet adtam egy negyedik egységnek. A negyedik egységbe az új versek kerültek, amelyek bár szimbólumrendszereit tekintve betagozódnak a korábbi versek által működtetett térbe, megszólalásmódjukat tekintve egy prózaibb nyelv irányába orientálódnak, ahogy az a mellékelt szövegmutatványokban is látszik.

Az anyagi támogatás elsősorban a mindennapi kiadásaimat fedezte, ilyen módon tudtam nagyobb teret engedni az alkotói munkának, azáltal, hogy több időt nyertem úgy a szakmai elmélyülésre, mint az írásra. A kötetkonceptió alakulásának elengedhetetlenek az ösztöndíjas periódus azon impulzusai, amelyeket ilyen módon szereztem, úgy az új konceptuális megoldások kidolgozásában, mint a szövegkorpusz bővítése esetében. Köszönöm ezúton is a Communitas Alapítványnak, hogy lehetővé tette ezt.

Lázár Kinga

R10550

Ott kellett volna lenni az uzinában,

hogy ne kérhesd számon könyöklésem.

Milyen nő az, akiért nem dolgoznak gyárban?

(Ferencz-Nagy Zoltán)

Margit

A kerek szemű gyermekről álmodtam. Az ujjai hosszúak, a lábai idegesek; ez mire utal? Itt lett volna az ideje megetetni, ebben egyetértünk. A Szamos sirályai nem engednek aludni, a kaloriferre kucorodtam, megtalálhatsz, hogyha időben hazaérsz. Nem szakad le, már mondtam, negyven kiló hús nem elég ahhoz, hogy bármit is kiszakítson a falból. A vacsora jócskán kihűlt, valamelyikünknek jobban kellene bánni azt, hogy az esti vonatokat kivették. Ennek a gyermeknek hosszúak az ujjai és kerek a szeme. A te fiadnak kellene lennie, ebben egyetértünk.

Éva

Azt ígérted, hogy megszeretem ezt a házat: másfél szoba összkomfort, nyárikonyha. Még egy ideig félek a nyúlszájú szomszédgyermektől, megcsúszik a papucsom a csirkeszaros udvaron. Uborkahéjat hordok a majorságnak: olcsó áldozat öklömnyi szenteknek. A hála nálunk mindenki kötelessége, bőséges a köszönöm fejadagonként, így örülnek a tyúkok, és boldog leszel te is. Felfordul a gyomrom a gipsz szagától, amit húzol magad után, amin illik jóindulatúan mosolyogni. Gyenge, húsos tenyér elnéző szorítása a csuklókon. A kezemet felcserzi a szappan, anyád főzte, és ezért hálálkodunk esténként: legalább ezt sem nekem, legalább ennyivel könnyebb, milyen szép fehér lett, látod, alig nyúltam hozzá.

Margit

A kaloriferre kucorodtam, megtalálsz, hogyha időben érkeznel. Két vacsora egynek ma is, Egeresen imádkozol, hogy kettőnek legyen egy, én mézbe keverem a reszelt angelikagyökeret. Milyen különbözőek az angyalaink, látod. Hozzád azok szegődtek, akik gipszporos hajukat a levesbe lógatják, amikor hazajösztek. A gyárba költöztetted az egyiket, a zsákokon alszik. A másik rám kell figyeljen, esténként látom visszfényét a Szamoson, papucsban van és nem tud a vízen járni. Ha a hálóban felkapcsolom a villanyt, közelebb jön.

Éva

Zsákokban rohad az uborka ebben a hőségben. Nincs pince, így lesz cefrévé az áldozati bárány. A telep előtt várok, egy műszak lejárt, a tiéd. Egymást sosem érintő ciklusokká nőnek poros, széles vállú férfiak. A nővéremről beszélsz, aki kicsit leégett a Szamos-parti minimarket előtt, pakolja a dohányt a polcokra, viasszal keni be az almákat, közben azt kívánja, bárcsak én sem várnék gyermeket. Telefonálni nincs ahogy innen, de minden mást lehet: seperni az udvart, a patakon szőnyeget sikálni, befőzni, átmenni a nyúlszájúékhoz, vizet hozni, mert nálunk még nem ásták ki a kutat. Másokról beszélünk, zsibbad a csuklóm a kiejtett szavaktól, csakúgy, mint esténként, ha a rokonaid nevével alszunk el, hisz tudod: milyen jó, hogy kaptuk, milyen jó, hogy nekem ezt sem kellett megint. Csomagot akarok küldeni, jó lesz úgy, ha Margitnak viszed, hordd el mind az uborkát, szabadíts meg a tollas szentek megváltásától.

(Helikon, XXXV. évfolyam 2024. 16. (894.) szám – augusztus 25.)

Farkasvakság

Tömött szekereken érkezzenek a férfiak, kezükben korhadt nyelű, életlen fejsze, hátukra szíjazott gyolcsban legyen nyers hús, kemény szélű kenyér. Az utasítás: az utat takarásban láttatni, majd megérkezni (hangosan, de nem közönségesen), lányt nemzeni, kezeket szorosan a combon tartani – de elmenni az első párnára csorgatott nyálfoltok előtt. Ami maradhat: hokedlik csendje, festett kendők, piszok a hosszú körmök alatt, felásott kert, vetőmagok. Az asszonyok ne sirassák ezeket férfiakat, legyenek készenlétben, üljenek a kapu előtt vagy a konyhában. Távolról szagolják ki, hogy mikor változnak a szelek, az arcuk és a talpuk legyen kemény. A háló besötétítve, ételt ne

főzzenek soha, innen ne látszódjon, hogy mikor esznek. Az állataik dión éljenek és mézen, mindig kövérek legyenek, a tekintetük sosem nyugodt.

Innen nem látszik más sem: vajazó kés, pirítós, paradicsom, olívaolaj, sekély tál sótartó gyanánt. Pohár víz éhgyomorra, fogmosás: rajtad gondolkodom meg a képeken, az asszonyokon, hogy mi legyen a gyolcsba csavarva, sózott vagy nyers hús, a konyhák és a háló szagán (hogy különböznek), meg azon, hogy az állatokat ki eteti meg. Amiről hallgatok, csak hazugság lehet (ezt mondom neked és másoknak), izzadok a beszivárgó fény alatt, és barátkozom a követelőzéssel. Maradnak az asszonyok, a férfiak, a szekerek és a szén.

A nőket a csont után kell elnevezni, a csuklójuk mindig vékony, ékszereik rézből legyenek, előttük szenes víz. Az arcuk maradjon rezzenéstelen, hogy sűrűn vágyakoznak, csak akkor derülhet ki, ha egymás bokáján felejtik a kezüket. A nyelvet ne ismerjék jól, az információátadás mindig csak két test között jöhessen létre: szemmel, tenyérrel, vállal. Legyen háttérzaj, lehetőleg állatok hangja vagy vízcsobogás, ritkán a tenger.

A világos szeműekről azt mondják, hajlamosak a gyengénlátásra és gyakran megesik, hogy nem mondanak igazat. Szürkületkor nehezen szokik hozzá a szemem a fényviszonyok változásához. Tapogatom a nyakszirtem, ellenőrzöm a rugalmasságát. Ha otthon hazudnom kell, inkább nem eszem: nálunk a büntudat fejadagonként szükös, vajban mérjük és kenyérben. Amikor rólad beszélek, szépítek, addig is kiváltalak a képekkel: keményített gallérok, foszló rongyszőnyegek, vörösre festett kavicsok.

Végül ne maradjon más, csak a hangok, amit látunk, arról eleget beszéltem. Dorombolás és női nyöszörgés összezsenghet, de a szárnyasok legyenek elrekesztve, a tyúkudvarról nem szűrődhet

be semmi. A kutyákat eresszék szabadon, csaholjanak. A hátsó kertbe mindig csak egyvalaki mehet ki, a vadakról mindenki tud, de este már nem hozzuk szóba.

Nem látni valamit be, meg, át: magyarázatképpen hivatkozni vakságra.

(*Eső*, 3. sz. (2024.) 17-19. oldal)

Plac Hallera 09

Bevallotta, hogy havonta vándorcirkuszokkal álmodik:

állattekintet, a szemek alatt nedves foltok,

paták ütemes összekoccanása,

izzadság növényevők nyakszirtjén.

Nincs szabadulás az órahosszát tartó kérődzéstől

(madárka, a csiripelést nem is tartod számon).

A kezét nem ismerem,

a tenyere érdes szőrzet nyomán sebzett.

A magyar állatkertből exportált majmot keressük:

kifejlett emlősök unalmas bújócskája.

(*Irodalmi Szemle*, 68. évf. 3. sz. (2025. márc.) 53 –59. oldal)